

SXEDIO.52R

5.12.1920: ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΖΗΤΟΥΝ ΝΑ ΜΗ ΕΠΑΝΕΛΘΕΙ Ο ΦΙΛΟΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΕΠΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ, ΕΝΩ ΤΟ ΘΕΡΟΣ ΤΟΥ **1921** ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΟΥΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΝΔΟΧΩΡΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΕΜΑΛ ΑΤΤΑΤΟΥΡΚ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Μέσα στις τεράστιες δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει ο ελληνικός στρατός για να επιβάλει την τάξη στη Σμύρνη και τη Θράκη, όπου προήλασε από τον Ιούνιο του **1920** ο Βενιζέλος, με όλες τις εθνικές του διεκδικήσεις, είχε αποτύχει να προωθήσει το αίτημα των Κυπρίων για ένωση με την Ελλάδα.

Ισως ιεραρχώντας τις ανάγκες έβλεπε ότι τα άλλα θέματα ήταν πιο επείγοντα από την Κύπρο. Ισως και πάλι να μη ήθελε τώρα να συγκρουσθεί με τους Βρετανούς μια και είχε υποσχέσεις από τον φίλο του, βρετανό πρωθυπουργό Λόϊντ Τζιορτζ και πίστευε ότι θα μπορούσε να συζητήσει το όλο θέμα αφού λυόταν εκείνο των άλλων διεκδικήσεων και ιδιαίτερα της Σμύρνης που άρχισε να μετατρέπεται σε μια ανοικτή και επικίνδυνη πληγή.

Ετσι το Κυπριακό παρασιωπήθηκε όλο αυτό το διάστημα, έστω και αν οι Κύπριοι επέμεναν σε ένα άλλο επίπεδο, στη Βρετανία, με την Πρεσβεία τους, να αξιώνουν την ένωση με διαβήματα και υπομνήματα.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα της εκκρεμότητας, το Κυπριακό δεχόταν ένα μεγάλο πλήγμα.

Ο Βενιζέλος που τόσες ελπίδες γέμιζε τον Κυπριακό λαό με τις δηλώσεις και της υποσχέσεις του ότι θα το προωθούσε με απευθείας συνομιλίες με τους Αγγλους έχανε τις εκλογές του Νοεμβρίου του **1920** και έφευγε για τη Γαλλία.

Για την Κύπρο και την Ελλάδα όμως τα πράγματα άλλαζαν άρδην.

Ο διάδοχος του Βενιζέλου Δ. Ράλλης άρχισε να μελετά την επαφορά του Βασιλέα Κωνσταντίνου (μετά το θάνατο του Βασιλιά Αλέξανδρου -17/30 Σεπτεμβρίου 1920) που τον είχε διαδεχθεί μετά την απομάκρυνση του και ο οποίος θεωρείτο εχθρός των αγγλογάλλων συμμάχων του Βενιζέλου, γιατί είχε αρνηθεί από την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου να επιτρέψει την είσοδο της Ελλάδας στο πλευρό τους και οι σύμμαχοι σε διακοίνωση τους εξέφραζαν την αντίθεση τους σύμφωνα με ανακοίνωση τους (Ελευθερία 28/11 Δεκεμβρίου 1920) και προσπάθησαν να παρέμβουν στα ελληνικά πράγματα με διακοίνωση τους:

"ΑΘΗΝΑΙ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1920: Χθες περί ώραν 7ην εσπερινήν οι ενταύθα πρεσβευταί της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας επέδωκαν εις τον πρωθυπουργόν κ. Ράλλην διακοίνωσιν, λέγουσαν ότι αι Κυβερνήσεις Βρετανίας, Γαλλίας και Ιταλίας επέδειξαν σταθερόν ενδιαφέρον προς τον Ελληνικόν Λαόν και ηυνόησαν την πραγματοποίησιν των προαιωνίων αυτού πόθων. Τούτου ένεκα υπήρξεν οδυνηροτέρα η έκπληξις αυτών ως εκ των επισυμβάντων εν Ελλάδι γεγονότων. Δεν επιθυμούν αύται να επέμβουν εις τα εσωτερικά πράγματα της Ελλάδος, αλλ' ευρίσκονται ηναγκασμένοι να δηλώσωσι δημοσία ότι η εις τον θρόνον αποκατάστασις Ηγεμόνος, του οποίου η ανειλικρινής διαγωγή, διαρκούντος του πολέμου υπήξε δι' αυτάς πηγή δυσχερειών και βαρειών απωλειών, θέλει θεωρηθή υπ' αυτών ως επικύρωσις υπό της Ελλάδος των πράξεων της εχθρότητος του Βασιλέως Κωνσταντίνου. Το γεγονός τούτο θα εδημιούργει νέαν κατάστασιν δυσμενή διά τας σχέσεις Ελλάδος και Συμμάχων και εν τοιαύτη περιπτώσει αι τρεις Κυβερνήσεις δηλούσιν ότι επιφυλάσσουσι πλήρη ελευθερίαν δράσεως προς ρύθμισιν της καταστάσεως ταύτης".

(Μεταγλώττιση)

"ΑΘΗΝΑ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1920: Χθες γύρω στις 7 εσπερινή οι πρεσβευτές της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας στην Αθήνα επέδωκαν στον πρωθυπουργό κ. Ράλλη διακοίνωση, η οποία λέγει ότι οι Κυβερνήσεις Βρετανίας, Γαλλίας και Ιταλίας επέδειξαν σταθερό ενδιαφέρο προς τον Ελληνικό Λαό και ευνόησαν την πραγματοποίηση των προαιώνιων του πόθων. Λόγω αυτού υπήρξεν οδυνηρότερη η έκπληξη τους από τα γεγονότα που συνέβησαν στην Ελλάδα. Δεν επιθυμούν αυτές να επέμβουν στα εσωτερικά πράγματα της Ελλάδας, αλλά βρίσκονται αναγκασμένες να δηλώσουν δημόσια ότι η αποκατάσταση στο Θρόνο Ηγεμόνα, του οποίου η ανειλικρινής διαγωγή, κατά τη διάρκεια του πολέμου υπήξε γι' αυτές πηγή δυσχερειών και βαρειών απωλειών, θα θεωρηθεί από αυτές ως επικύρωση από την Ελλάδα των πράξεων της εχθρότητος του Βασιλέα Κωνσταντίνου. Το γεγονός αυτό θα δημιουργούσε νέα κατάσταση δυσμενή για τις σχέσεις Ελλάδας και Συμμάχων και σε τέτοια περίπτωση οι τρεις Κυβερνήσεις δηλούν ότι επιφυλάσσουν πλήρη ελευθερία δράσης προς ρύθμιση της κατάστασης αυτής".

Παρά τις προειδοποιήσεις των συμμάχων ο ελληνικός λαός με δημοψήφισμα αποφάσισε τη επαναφορά του βασιλέα Κωνσταντίνου (22.11.1920).

Ο Δ. Ράλλης δεν έμεινε στην εξουσία παρά μόνο μέχρι τις αρχές του 1921 και αυτόν τον διαδέχθηκε ο Δημήτριος Γούναρης, ο οποίος σχημάτισε νέα Κυβέρνηση, ενώ η κρίση προσλάμβανε διαστάσεις στην Τουρκία όπου ο Μουσταφά Κεμάλ προκαλούσε τεράστιες απώλειες στον ελληνικό στρατό, παρά τις επίσημες διαβεβαιώσεις ότι αυτός κερδίζει συνεχώς έδαφος και μελετούσε το ενδεχόμενο προώθησης του μέχρι την Αγκυρα.

Τα τηλεγράφημα προς τις κυπριακές εφημερίδες από το μέτωπο παρουσιάζονταν ενθαρρυντικά τους πρώτους μήνες των συγκρούσεων, παρά την αλλαγή στάσης που είχαν εφαρμόσει πλέον οι σύμμαχοι έναντι της Ελλάδας και ιδιαίτερα η Ιταλία

και η Γαλλία:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 23 Ιουλίου 1921:

- Συνεχίζεται υπό των ελληνικών στρατευμάτων η καταδίωξις του εχθρού πέραν του Εσκή Σεχήρ.

- Ο εχθρός εκυκλώθη υπό του ελληνικού Στρατού και εξηναγκάσθη να ενεργήση απέλπιδα αντεπίθεσιν διά να απαλλαγή ολοσχερούς κυκλώσεως.

- Την μάχην διηύθυνεν αυτοπροσώπως ο Ισμέτ Πασάς (μετέπειτα Πρωθυπουργός της Τουρκίας Ισμέτ Ινονού).

- Ο Κεμαλικός στρατός κατετροπώθη υπό τας μεγάλας απωλείας. Ο Ισμέτ Πασάς ετραυματίσθη επικινδύνως ο δε Επιτελάρχης του εφονεύθη.

- Η νίκη των ελληνικών στρατευμάτων θεωρείται υφ' όλων ως αληθής θρίαμβος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 23 Ιουλίου 1921:

- Ραδιοτηλεγράφημα της Αθηναϊκής εφημερίδος " Πολιτείας" αναγγέλλει την σύλληψιν του Μουσταφά Κεμάλ υπό του Ελληνικού Στρατού.

- Ανατολικώς του Εσκή Σεχήρ τα ελληνικά στρατεύματα μαχόμενα ηρωϊκώτατα συνέτριψαν δεκατέσσαρας Κεμαλικάς μεραρχίας.

- Ανεξάρτητος ελληνική Μεραρχία ανεχώρησεν εσπευσμένως εις Θράκην.

- Εις Βέϊκον, ακτήν του Βοσπόρου, απεβιβάσθησαν 400 Έλληνες ναύται.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 25 Ιουλίου 1921:

- Λίαν σοβαρά επανάστασις εξερράγη εις το Ικόνιον.

- Μετά τας αλληπαλλήλους λαμπράς νίκας του Ελληνικού Στρατού περί το Εσκή Σεχήρ, τα Κεμαλικά στρατεύματα συνετρίβησαν και διεσκορπίσθησαν εν αποσυνθέσει εις το εσωτερικόν.

- Ο Βασιλεύς των Ελλήνων (Κωνσταντίνος) εισήλθε θριαμβευτής εις Κιουτάχειαν, αποθεωθείς υφ' όλων εν

γένει των κατοίκων ανεξαρτήτως φυλής.

- Δεν επεβεβαιώθη η είδησις της συλλήψεως του Κεμάλ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 27 Ιουλίου 1921:

- Ο Αρχιστράτηγος των Ελληνικών στρατευμάτων Παπούλας εδήλωσεν ότι όλος ο προς την Αγκυραν δρόμος είναι ανοικτός και απηλλαγμένος του εχθρού.

- Ραδιοτηλεγράφημα εκ Μάλτας βεβαιοί ότι οι Τούρκοι φεύγουν εξαικολουθητικώς προς την Αγκυραν.

- Τα Ελληνικά στρατεύματα προήλασαν ήδη **70** και πλέον χιλιόμετρα ανατολικά του Εσκή Σεχήρ.

- Ειδήσεις εκ Λονδίνου λέγουν ότι οι Τάϊμς αποδίδουν τας περιφανείς νίκας του ελληνικού Στρατού εις την υψηλήν στρατηγικήν του ελληνικού Επιτελείου.

ΑΘΗΝΑΙ 29 Ιουλίου 1921:

- Ξένοι Στρατιωτικοί ακόλουθοι κατά την εκστρατείαν της Μικράς Ασίας εκθειάζουν την μεριμότητα του ελληνικού στρατού.

- Τα στρατεύματα του Κεμάλ θα αμυνθούν εις την γραμμήν του όρους Μπάλου, δυτικώς της Αγκυρας.

- Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος εις δηλώσεις του προς Αγγλους δημοσιογράφους είπεν ότι είναι αδύνατον η Ελλάς να συνάψη ειρήνην άνευ οριστικού διακανονισμού της τύχης της Κωνσταντινουπόλεως, διότι η Τουρκία μόνον διά της Κωνσταντινουπόλεως, υφίσταται σήμερον και ουχί διά της Αγκύρας.

ΑΘΗΝΑΙ 14 Αυγούστου 1921

- Σήμερον ήρχισεν η επίθεσις των ελληνικών στρατευμάτων εις το Μικρασιατικόν Μέτωπον.

- Ο Ελληνικός Στρατός προελαύνει ραγδαίως προς την Αγκυραν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 16 Αυγούστου, 1921:

- Επισήμως αγγέλλεται ότι ήρχισε νέα

ραγδαισιότητα επίθεσις του Ελληνικού Στρατού εις Μικράν Ασίαν. Σκοπός της επιθέσεως ταύτης είναι η συντριβή των υπολειμμάτων των στρατευμάτων του Κεμάλ. Προβλεπεται ταχεία η κατατρόπωσις του εχθρού και ο παντελής καθαρισμός του εδάφους. Το σχέδιον του ελληνικού Επιτελείου τηρείται απολύτως μυστικόν, θα παρουσιάση δε νέας εκπλήξεις.

- Η επανάστασις εις το Ικόνιον κατά του Κεμάλ και των οπαδών του επεκτείνεται λαμβάνουσα σοβαράς διαστάσεις, αίτινες εμβάλλουν εις ευλόγους ανησυχίας τους Κεμαλικούς. Ο πληθυσμός επυρπόλησε τα εν Ικονίω στρατολογικά γραφεία, η δημοσία δε τάξις είναι λίαν έκρυθμος.

ΑΘΗΝΑΙ 27 Αυγούστου 1921:

- Απαντα τα εν Μικρά Ασία λαμβανόμενα μέτρα υπό της Στρατιωτικής και Πολιτικής Ελληνικής Διοικήσεως καταδεικνύουν περιτράνως ότι η Ελλάς δεν θα παραμείνη προσωρινώς εις τας καταληφθείσας και καταλαμβανομένας υπ' αυτής χώρας.

- Οι Κεμαλικοί εκκενώνουν εν σπουδή την Αγκυραν.

- Ο Αγγλος πρωθυπουργός Λούδ Τζιωρτζ εδήλωσεν εν ομιλία του εν τη Βουλή των Κοινοτήτων ότι η Αγγλία ζητεί απόλυτον ουδετερότητα.

- Οι Έλληνες ναυτεργάται εκήρυξαν απεργίαν όλα δε τα ελληνικά ατμόπλοια διέκοψαν τους πλόας των

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 18 Αυγούστου, 1921:

- Μετά την κατάληψιν του Σεβρί Χισσάρ υπό των Ελληνικών στρατευμάτων, η προέλασις εξακολουθεί ραγδαία και κανονική. Ηδη τα στρατεύματα μας ευρίσκονται εις απόστασιν **130** χιλιομέτρων από την Αγκυρα.

- Οι Κεμαλικοί εξεκέκνωσαν απ' άκρου εις άκρον την Χερσόνησον της Νικομηδείας υποχωρούντες τήδε κακείσε καταπτοημένοι.

ΑΘΗΝΑΙ 18 Αυγούστου 1921 (ώρα 1 μ.μ):

- Τα ελληνικά Στρατεύματα εξακολουθούν καταδιώκοντα τον εχθρόν, όστις φεύγει προτροπάδην προς διάφορους διευθύνσεις και σχεδόν άνευ αντιστάσεως προ της θυελλώδους ορμής των ημετέρων.

- Η προέλασις των Ελληνικών Στρατευμάτων άτινα είναι πλήρη ενθουσιασμού συνεχίζεται ακάθεκτος. Αι αποστάσεις διανύονται αστραπιαίως.

- Τα υπολείμματα του Κεμαλικού Στρατού φαίνεται ότι θα συγκεντρωθώσι παρά τον Σαγγάριον ποταμόν, όπου ετοιμάζουσι μάχην παρατάξεως.

ΑΘΗΝΑΙ, 19 Αυγούστου 1921 (ώρα 6 μ.μ.):

- Ο Ελληνικός Στρατός κατέλαβε τα υψώματα Βουχαλίτζ καθώς και τα προς ανατολάς του Σεβρί Χισάρ υψώματα.

- Τα Στρατεύματά μας προελαύνουν επί μετώπου **90** χιλιομέτρων. Εις τα μέρη τα οποία καταλαμβάνει ο Ελληνικός Στρατός, αποκαθίστανται αι συγκοινωνίαι.

- Οι Κεμαλικοί υποχωρούν ολοταχώς.

ΑΥΗΝΑΙ 19 Σεπτεμβρίου 1921 (ώρα 10.35 μ.μ.):

- Κατά πληροφορίας απολύτως ασφαλείς ο Κεμαλ απέστειλεν εις τον Σουλτάνον Κωνσταντινουπόλεως επιστολήν δι' ης αξιοί όπως παραιτηθή του θρόνου ισχυριζόμενος ότι η μετριοπαθής στάσις του απέναντι των Ελλήνων και των Συμμάχων αποβαίνει επιβλαβής εις το εμπόλεμον Τουρκικόν Κράτος. Ο Κεμάλ περιπλέον τονίζει ότι οι Έλληνες θα ηττηθώσιν, όταν δε αποφευχθή εντελώς ο σήμερον υφιστάμενος κίνδυνος της Αγκύρας, θα διατάξη τους αρχηγούς του στρατού του να εισέλθωσιν εις την Κωνσταντινούπολιν.

ΑΘΗΝΑΙ 21 Σεπτεμβρίου 1921 (ώρα 1. π.μ.):

- Κατόπιν σφοδράς μάχης τα ελληνικά στρατεύματα κατέλαβον τα υψώματα ανατολικώς του Σεβρί Χισάρ.

- Ο Ελληνικός στρατός προπαρασκευάζεται ήδη

πυρετωδώς διά την τελικήν φάσιν του αγώνος.

- Ο πρωθυπουργός της Ελλάδος εδήλωσεν ότι οι Έλληνες είναι αποφασισμένοι να καταδιώξωσι τον εχθρόν και πέραν της Αγκύρας.

ΑΘΗΝΑΙ 21 Σεπτεμβρίου 1921 (ώρα 10.45 π.μ.):

- Τα Ελληνικά Στρατεύματα υποχώρησαντα εντεύθεν του Σαγγαρίου συμπύσσονται εις την γραμμή Μουχαλίτς- Σεβρί Χισσάρ.

ΑΘΗΝΑΙ 22 Σεπτεμβρίου 1921:

- Δελτίον **22** ανακοίνωσις Γενικού Επιτελείου **19ης** και **20ης** Σεπτεμβρίου: Ο στρατός μας κατέλαβε την **20ην** Σεπτεμβρίου την γραμμήν του όρους Καρτάλ του όρους Γιαλκινλή Χιζιλτεπέ και τα υψώματα Γενίκαροϊ. Η κίνησις εγένετο άνευ εμποδίου παρά του εχθρού.

- Ισχυρά στοιχεία εχθρού σχηματισθέντα, κατά πληροφορίας των αιχμαλώτων εκ μιάς μεραρχίας αποκοπέισης εκ του μετώπου του Σαγγαρίου και μιας μεραρχίας από ασθενή δύναμιν, προερχομένων εκ νότου, και τριών μεραρχιών ιππικού προχώρησαν διά Τσιφτελέρ, όπισθεν των ημετέρων συγκοινωνιών με διεύθυνσιν προς το Εσκή Σεχήρ και Αλπικόρϊ. Ο Στρατός μας ηνάγκασε τον εχθρόν να οπισθοχωρήση προς νότον.

- Ισχυρά μοίρα αεροπλάνων μας εβομβάρδισε λίαν επιτυχώς τον υποχωρούντα εχθρόν ενσπεύρουσα τον πανικόν μεταξύ των φαλάγγων του.